

ARRANTZAKO TRESNAK. SAREAK ETA BOLANTAK

Gaur, itxasoetan, batez be atunkien arrantza aldi onetan, “bolantak” dirala-ta asarre, naste, borroka eta eztabaida ugari ezagutzen dogu.

Urteetan ez dogu ezagutu, ez eta entzun be, orain aiñako asarrerik.

Batetik portuetan.

Gogoratu Euskadi, Kantabria, Asturias eta Galiziako portuetako “bajura”ko arrantzaleak, Estatuko Iparraldeko porturik andienak sarratu eta blokeatuta euki zituela “bolanten” aurka eta batez be atunkien arrantzan Frantze eta Ingalaterrak eta beste batzuk erabilli dituezan arrantzateko erabidearen aurka.

Gogoratu geroago zelako nasteak eta asarreak Españako Egoaldeko arrantzalien artean, eurak be be-alde orretan “bolantekin” arrantzaten jarduten ebelako.

Gogoratu Europako Komunitatean sortu diran eztabaidak eta sartu diran salaketak, “bolanten” bidezko arrantzak urte gi-txi barru leikezan ondorenak eta ekarri leikezan kalteak dirala-

ta, kala jatorretan arrain berberaren urritasun eta desagertzea eragiñaz.

Eta askok itanduten dabe: Zer dira “bolantak”?

Zerbait esan daigun ontaz:

Arrantzako erabideak

Arrantzarako erabide eta tresnak beti izan dira eztabaidagarrri, batez be barrizatzeak sortu eta agertzen diranean.

Antxiña eta beti, era bat edo besteko sareak izan dira arrantzarako tresna berezienak.

Sareak era askotakoak dira.

Jakiña, beti be, itxasoratzen diran ontziak, motordunak edo belaz ibiltekoak izan, erabili aal izateko neurritakoak.

Arrantza asko, antxiña, sardiña, antxoa, lantzoi, akula eta abar, sareen bitartez egiñak izaten ziran.

Gure gizaldi onen erdikiarte, orrelako arraiñak arrantzateko, arizko sareak erabiltzen ziran.

Arrantzako ontzi edo txalopa bakoitzak, txikia ba zan, sei-zortzi sare eroaten zitun itxasoratze bakoitzean, eta txalopak aunditzean, amabost edo ogei sare, bata-besteagaz itxasoan erraz lotzeko eran. Arrantza ori gauetan egiten zan. Arraiña egon eikean lekura, kalara, eldu eta sare orreik zabaltzen ziran.

Sareak, zelako arraiñetara joan, alako mailla euki bear izaten dabe, arraiñak konturatu barik muturra bertan sartu eta bertan ezin urtenda kakotuta geratzeko.

Antxoatako sareak, bein uretan zabaldu ezkeru, geien bat ordu batzuk eukiten dira uretan, eta origaitik arraiña euretan kateatuta odoluztuarren, “bizitasunez” ekarten zan portura ta gero sareetako mailletatik bana-banan atara edo askatu.

Mailletatik atara edo askatze oneri mariñelak “despiskia” deitzen dautse.

Len erabilten ziran sareak, arizkoak, akats bat euken eta ez txikia. Bein itxasoan sartu-urtena eragin ezkerro, bereala besteren bat egin ezik, leorreratzean txalopetatik atara bear izaten ziran eta aizetara eskegi, sekatzeko, legortzeko. Bestela sareen aria kresal urak erreta lagaten eban eta ariak erraz ete-teko eran.

Origaitik itxas errietan, edozein tokitan ikusten ziran sareak aga luzetan eskegita edo zabaldua, edo ta zubi nai orma andietatik dindilizka, txalopetan mooltsotan eta pillotuta euki ezkerro kresalaren buztitasunak "egosi" ez egiazan.

Beste erabide bat

Beste erabide bat "ardorekua" deitzen dana da.

Onetan 250 metro luze eta 100 metro sakoneko sareak erabilten dira. Sare oneik treiña deitzen dautse.

Arraiña nun egon leiken igarri eta treiña zabaltzen astean, argi gorriak biztuten dira, beste txalopei jakin eragiteko treiña jaurtitzen diarduela, eta azaleko kortxoetan bost argi berde, andik iñor igaro ez dedin eta kalterik egin ez dagien.

Gaur sare otreik erraz erabilten dira txalopak daukezan "aladore" edo trein erabiltzaille mekanikoei esker.

Orrelako arrantzari, gorago esan dan lez, "ardora"ko arrantzza deitzen jako.

Zer da "ardora"?

Arrain asko batzen danean, moltsotan agertzen danean, gabaz argitasun berezia zabaltzen dau, ur azalean zidar kolorea lakoa zabalduaz. Orixe da ardora. Eta sarea zabaltzeko aukerako unea.

Erabide au ez da gaurkoa. Itxasoetan "baporak" eta "motorrak" asi ezkerro, sarri erabilten eben ardorerako treiña eta aundirik ez eukenean trein bi alkarri lotuta erabili.

Erabide geiago

Beste arrantzako erabide bat: “Manjuba” deitzen dana. Bermiotarrak “manjungie” (j bigunagaz) deitzen dautse.

Auxe izan da antxoa arrantzateko erarik politena. Baiña ba dauka akats bat: gastu aundia errekiñean, txalopak erabilteko errekiñean.

Erabide au izurdei (itxas urdei) jarraika ibilita egiten zan.

Jakiña da izurdak aldetan ibiltzen dirala, arrain txiki moltsoen billa eta eurei jarraika, eta arrantzaleak, itxasora urten eta orduak ordu ibiltzen dira izurde orrei jarraitzen.

Esan bear da antxoa ur-epel zale dala ta Marti eta Apirillean, oraindik ur-azaleko urak otz agertzen diranez, ur sakonen epeletan ibiltzen dala, ur-azala baiño beerago. Eta izurdak, eurei jarraituaz, ur-azaletara goratu eragiten dautse.

Eta orduan, pillatuta ikustean, sareak zabaltzen dira. Leena-goko aldietan 50 metro luze eta 15 edo 20 zabalean eukezarak erabilten zituen, eta eurekaz arraiña inguratu eta sarean inguratuta euki, batuta euki, eta sarabardoekaz txalopetara bi-zi-bizi jaso.

Orixen da “manjuba” deitzen dan arraintza erabidea.

Zeaztasun geiago

Ba dago beste sare edo trein mota bat. Itxas ertzean, sardiña arrantzateko erabilten dana: “Bolintxa” izena dauka.

Sardiña kalaetan zabaldu, inguruan “masia” jaurti (masia edo “masije”, arraiñak erakarteko erabilten dan orea da, batzutan gatz-uretako antxoakaz egiña; lengo denboretan Noruega'tik ekarritako bakallauaren tripa barru eta arbiak be erabilten ziran orretarako) eta sardiña bera jaten alkartzen danean, sareei ondoko berunetatik ten egiñaz batzen asi eta “kopoa” egiten erabilten da sare-mota ori, au da, bolintxa deiturakoa.

Ez dira sare andiak izaten. Arrantza onetan ibiltzen diran txalopak be ez dira andiak izaten. Erabilten dabe sareen izenez ezagutzen dira: bolintxeruak. Geienetan erriko mariñel zarrak eta mutil gatzetxoak izaten dira txalopa orreitako arrantzaleak.

Atunkien arrantza

Udako arrantza da.

Lenengotan “kazan” egiten zan arrantza au. Au da, txalopa bakoitzean “espetak”, aga luzeak sartzen ziran aurrean eta atzean.

Zer ziran “espetak”? Zortzi amar metro luzerako eukaliptus arbola gazteak.

Aurrean ipinten ziran bi “xergio” euken izena. Beste gerriko andiak, txalopen kareletan gogortuta egoten ziran espetoletan sartzen ziran.

Atzeko karelean, urkula bi ta aga luze bat, “peñola” deiturakoa.

Aurreko “xergio” espetetan, aparixo bi eroaten ziran.

Erdiko aundietan iru: puntakua, erdikua eta barrukoa.

Atzeko karelean beste bi, urkuletatik dindilixka; uberakuak, tentekuak eta onein erdian aparixu labur bat, “zanburrunio” deitua.

Aparixu au onela osotzen da: Lenengo amu aundi bat, ondo orraztutako maluta zuritan eskutauta; gero orren ondoan lotuta 35 edo 40ko lorua, gero sokalia, luze edo laburra, norako dan alako; espeta andiko puntan ba dago 100 metro ingurukoa; erdirakoan 60 metro eta barruragokoan 50 metrokoa.

Orrez gaiñera espeta aundiak iru txiringola eukiten dauz bere txanpeletagaz, atunak eltzen dabenean, naastu barik, txalopara urreratzeko.

Gizonak, bakoitzak, sokalia ala eta lorua eskuetan artzeko, atzandela izeneko tela zati bat erabilten dabe.

Atuna, txalupara urreratzean, kakuagaz goratzen da eta gero mataputxetaz odoluztu.

Geroago, maluten orde, bestelako amuskiak agertu ziran, euliak eta antzekuak eta abar eta azkenez txalopetako "bibe-roak" gertu ziranean, arrain bizia eroaten da biberietan eta arrain bizi ori jaurtiten da amuetan asmuskizat.

Eta "bolantak"?

Zer dira bolantak?

Maila zabalduen nailonezko sare luzeak dira. Nailonez egin-dako sarea, nailonezko azaleko eutsigarriekaz (kortxo antzeko-ekaz) gaurko gailluei esker txalopatik ur azalera jaurti eta be-reala itxasoan, berrogeitamar metro inguruko goitik berakoa artuaz, kilometrotako luzeran barrera antzeko bat egiñaz leku-tzen diranak, bertatik igaro leiken edozelako arrain bertako mailletan sartu eta kateatuta geratu aal izateko eran.

Beraz sare bakoitzak luzera bat edo beste eukiarren, gura dan neurrian luzatu leitekez alkarri lotuaz eta orrela amar kilo-metro inguruko luzerakoak zabaltzen dabez itxasoan zear eta ingurune luze ori artuta arraiñen bidea zearkatu, bertatik igaro leikezan atunkien neurri eta zabalera inguruko beste edozela-ko arraiñei bertan kateatu eragin ondoren, odoluztuta ia galdu eragiñaz.

"Bolantak" egun bat baiño geiagotan zabaldua egoten dira-nez, arrain batzuk erdi usteltzen asiak, atsa dariola geratzen di-ra mailletan inkatuta, ingurueta eldu leikezan beste arraiñen kutsagarri.

Sareakitsuak diranetik, edozelako arraiñak kateatzen dira eu-retan, arrain bizitzarako mesedegarri diranan be galdu eragiñaz.

Gaur gaurkoz Europear Batasunak sare oneik baimenduta daukaz kilometro bi ta erdiko neurrian, baiña erraz alkartzen di-ran lez, erraz lotu, ortik amar kilometrotako luzeran be erabiltea.

Esan bear da baimendutako neurrietan erabilteko baimenak beste urte bi inguruko epea daukala baiña arrantzaleen uste-tan, baimendutako neurria be benetan kaltegarri da oiturazko legetan dabiltzan txalopentzat.

Euren esanetan "bolanta" oneik, arrantzale jatorren irizpi-dez, gure itxasoetako arrantzarako benetan kaltegarri dira, geien bat gure itxasoetara datozan arraiñei bidera urten eta sa-re orreik zabaltzen dautsezalako, eta gure itxasoetako arrain berezien iraupenaren ondagarri diralako.

Zubikarai'tar Augustin

**ESTUDIO
FOTOGRAFICO**

ARGAZKARI

*Ezkontzak - Argazki gaiak saldu - Argazki-aldaketak
Lauki-ertz ipinketa - VIDEO - Plastifikatzeak
Fotokopiak (Txikitzeak)*

ZARZEL S.L. VIDEO PROFESIONAL

<p>San Miguel kalean, 14 Urrut: 673 0509 48340 Amorebieta</p>	<p>Trañabarren, 13 Bloque 1-4 Urrut: 681 1009 48220 Matiena (Abadiano)</p>
--	---

JUAN MANUEL SASUATEGIAVISA: 444 3500 - Abonado 868